

Broedplekken voor Brussel

Sociaal-ruimtelijke bouwstenen voor
maatschappelijke infrastructuur

Architecture Workroom Brussels
innovatiehuis voor transformatie

Roeland Dudal

Vlaanderen
verbeelding werkt

ARCHITECTURE
WORKROOM
BRUSSELS

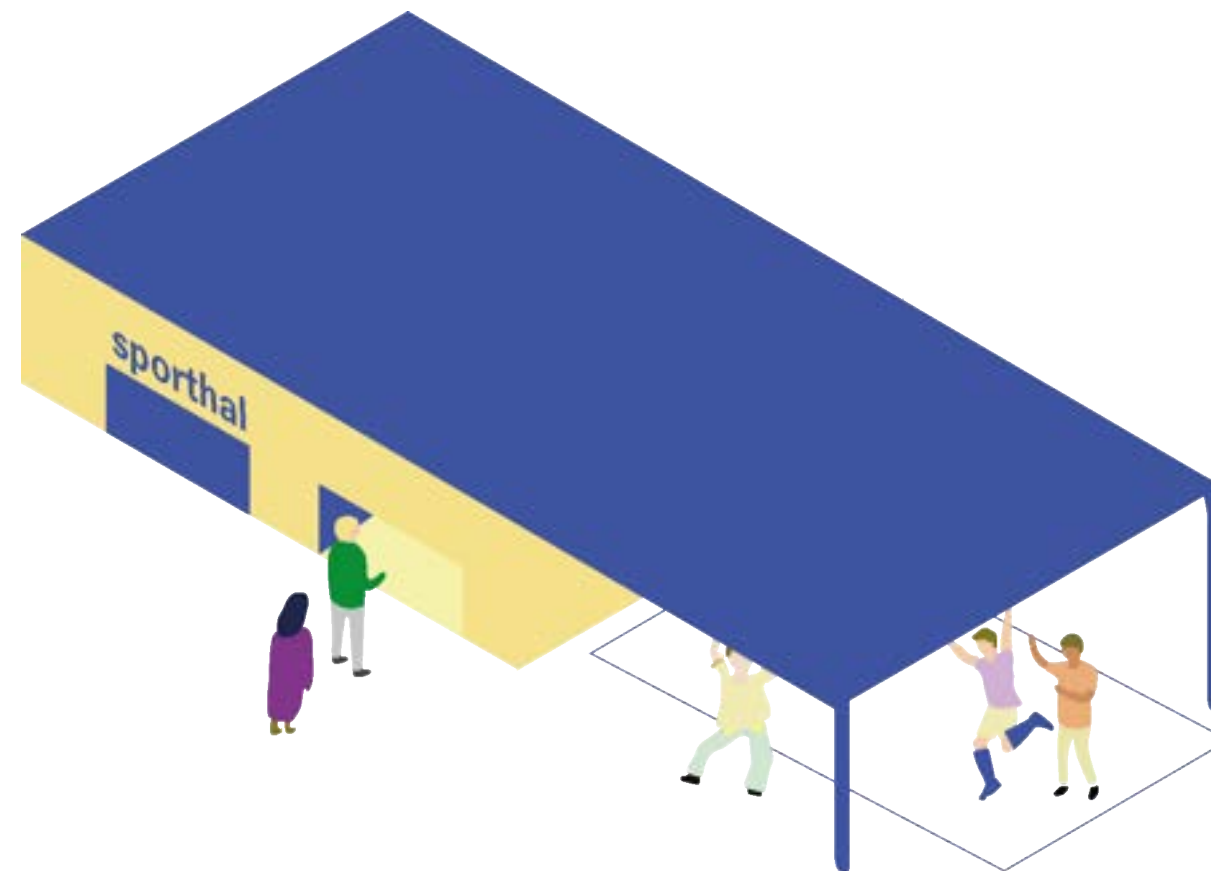
Bezoek aan de Brusselse Broedplekken
Netwerk Leerecosystemen Vlaanderen
TRACK, Brussel, 11 september 2025

Broedplekken zijn plekken die bestaan uit bakstenen én mensen, waar lokale gemeenschappen en organisaties de vrijheid krijgen om gezamenlijk te metselen aan nieuwe vormen van samenwerking en zo een antwoord bieden op diverse uitdagingen in de hoofdstad.

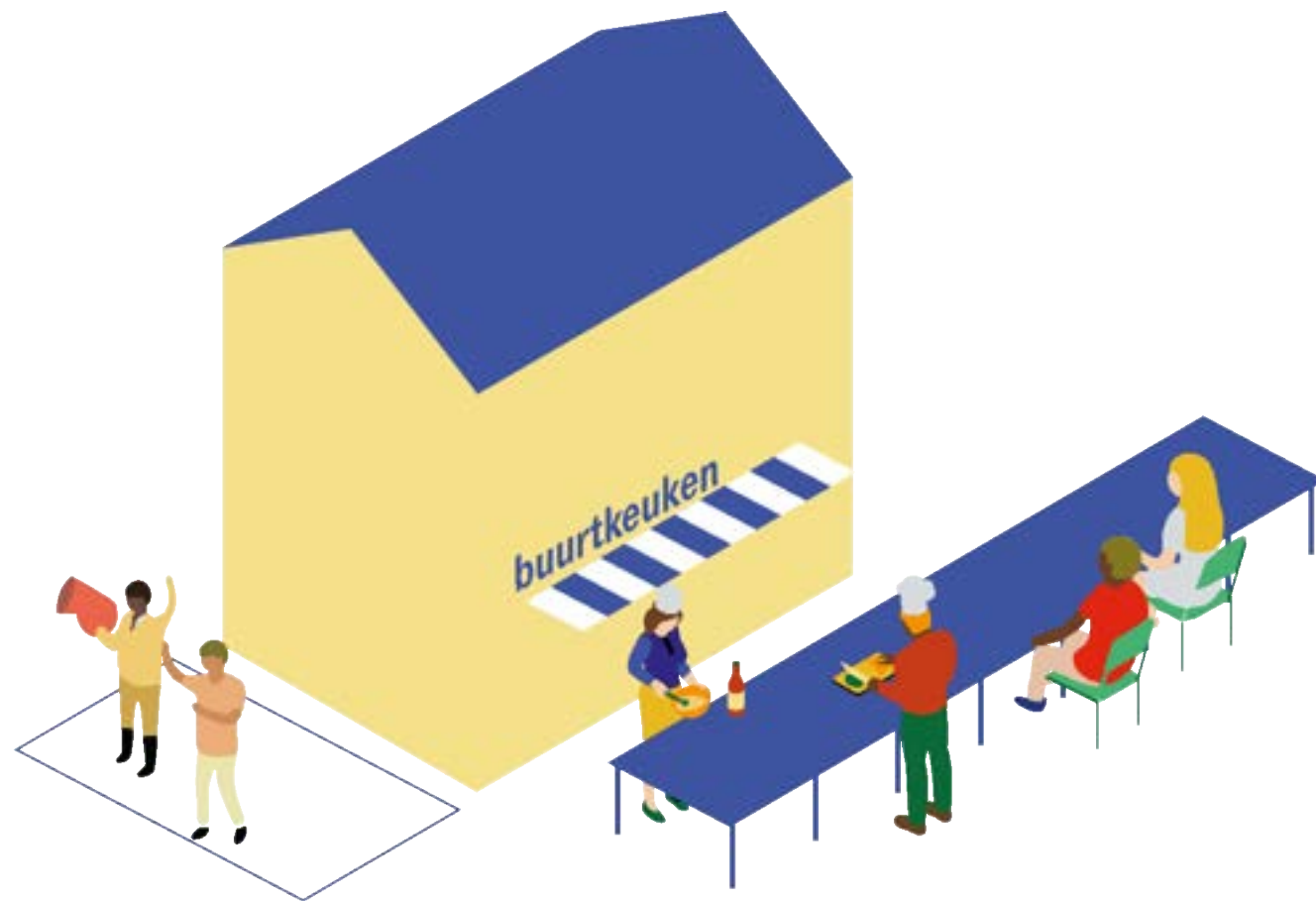

Broedplek Cultureghem

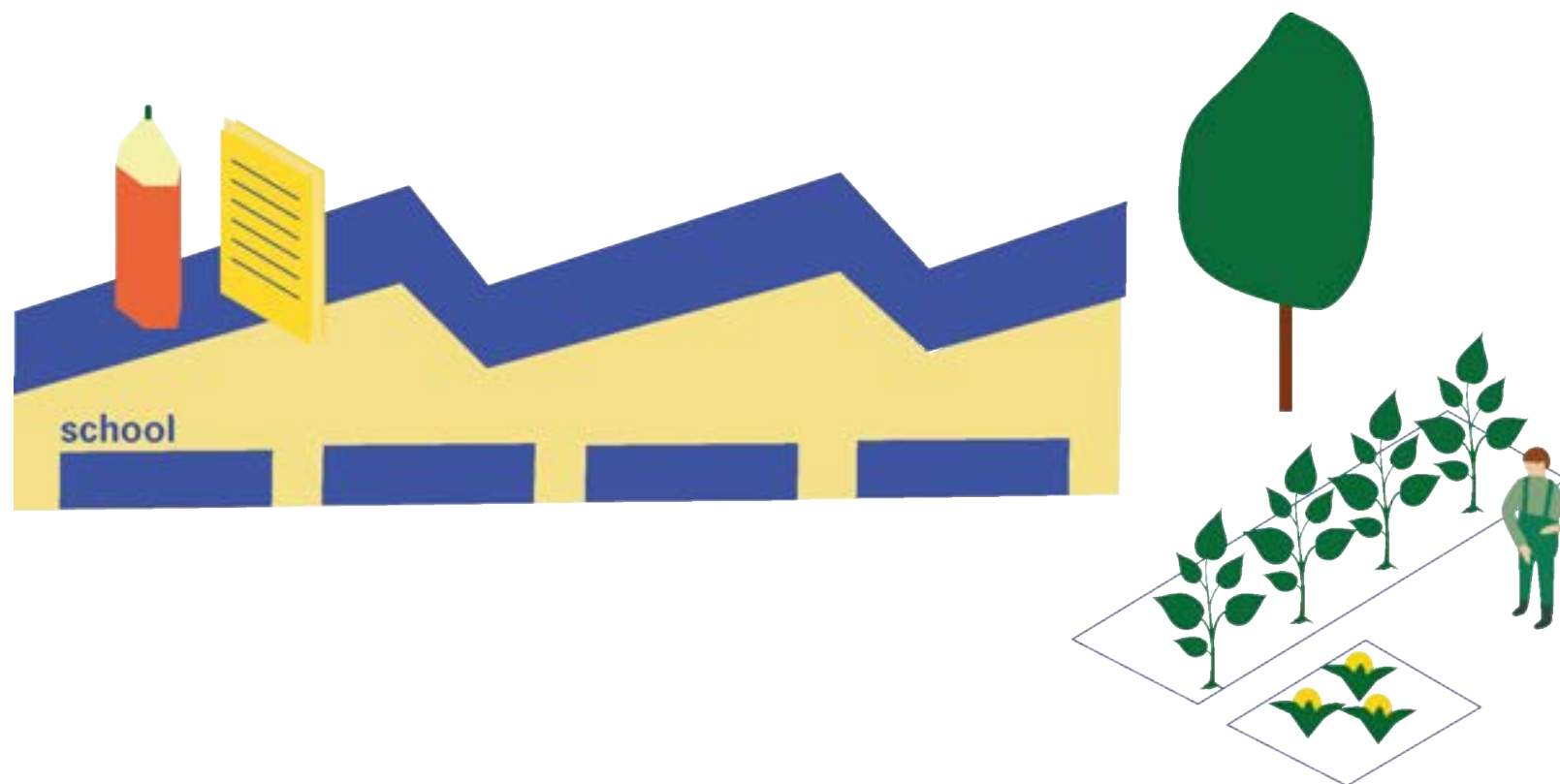
Sociaal-maatschappelijke infrastructuur als hefboom voor het formuleren van antwoorden op de uitdagingen in de stad

Ruimtelijke ambitie -
Faciliteren van meervoudig ruimtegebruik

Organisatorische ambitie -
Stimuleren van intersectorale samenwerkingen

Inhoudelijke ambitie -
Bijdragen aan een toekomstgerichte aanpak

Broedplekken zijn bakstenen én mensen

De eerste twaalf Broedplekken groeiden uit tot een sterk verbonden netwerk van plekken in de stad. Ze vertellen stuk voor stuk een verhaal van maatschappelijke verandering, telkens op een andere, maar herkenbare manier. Daarbij vertrekken ze niet vanuit de grote doelstellingen die ver voor ons uit liggen, maar vanuit een concrete zoektocht van gebruikers, bewoners, jongeren, ouderen, kunstenaars of ondernemers om de stad en samenleving van morgen samen vorm te geven.

Een driejarig proces als incubatieperiode

Kandidaatstelling projectoproep ‘gemeenschapsinfrastructuur als broedplek in Brussel’

Vlaams Brusselfonds
Havenlaan 88, bus 70, 1000 Brussel
T 02 553 56 28
brussel@vlaanderen.be
vlaanderen.be/brussel

Waarvoor dient dit formulier?
Met dit formulier kunnen Vlaams-Brusselse organisaties een kandidatuur indienen in het kader van de projectoproep ‘gemeenschapsinfrastructuur als broedplek in Brussel’. De voorwaarden vindt u in de toelichting bij de projectoproep.

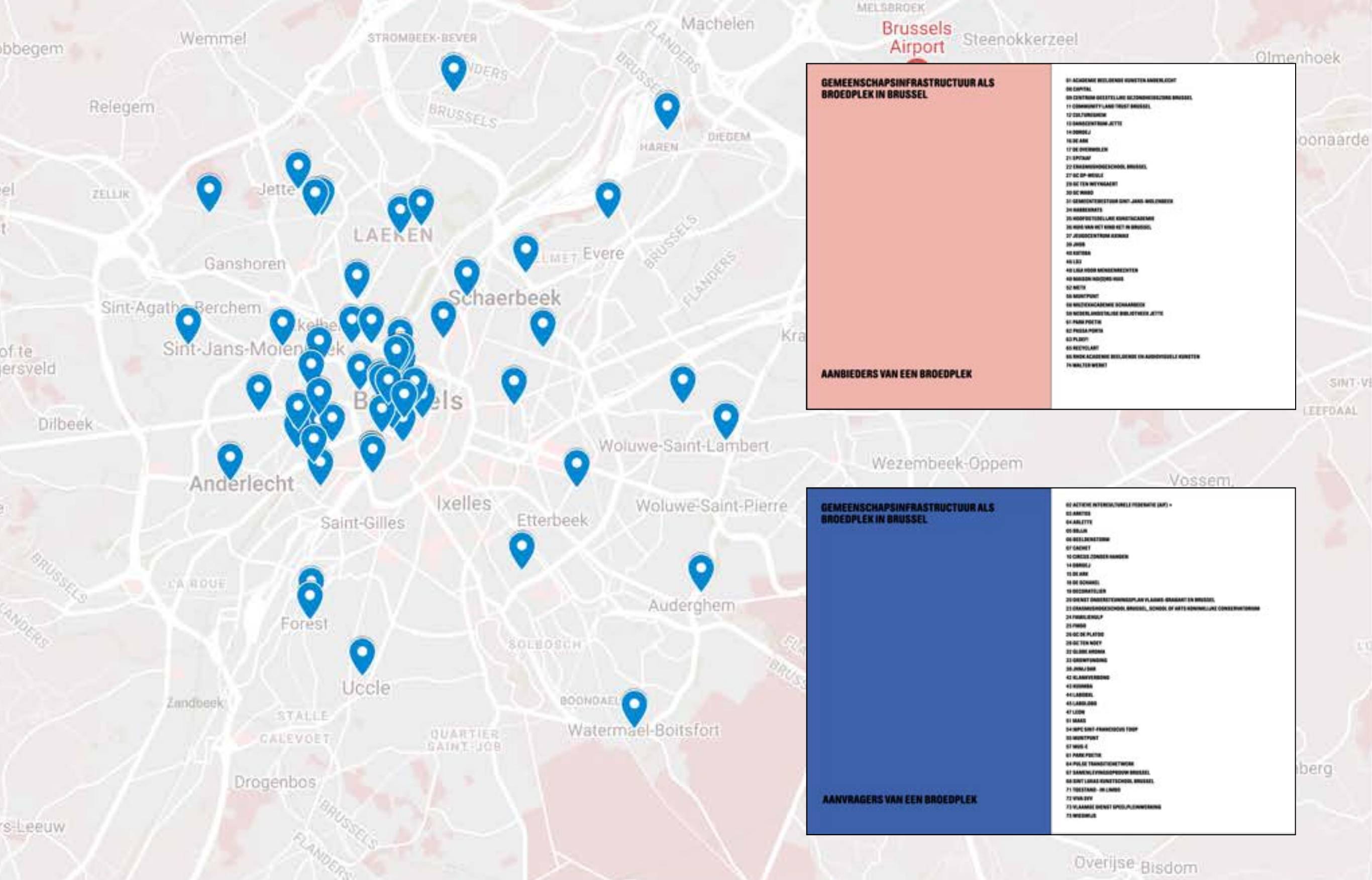
Hoe en wanneer bezorgt u dit formulier?
Scan dit ingevulde formulier en de bijlagen in als één pdf-bestand en mail het uiterlijk op maandag 18 oktober 2021 naar brussel@vlaanderen.be. Als u het antwoord op een vraag in een apart document wilt opnemen, vermeldt u op die bijlage het nummer van de vraag. Bij de vraag vermeldt u ‘zie bijlage’.

Gegevens van de kandiderende organisatie(s)

- 1 Biedt uw organisatie infrastructuur aan of heeft uw organisatie een vraag naar infrastructuur?**
Kruis aan wat van toepassing is.
- ☐ Ik bied infrastructuur aan.
- ☐ Ik heb een vraag naar infrastructuur.
- 2 Stelt u zich kandidaat als individuele organisatie of als samenwerkingsverband?**
Kruis aan wat van toepassing is.
- ☐ als individuele organisatie
- ☐ als een samenwerkingsverband van verschillende evenwaardige partners waarbij een locatie mogelijk al gedefinieerd is. *De partners vullen allemaal hun gegevens in en ondertekenen samen de kandidaatstelling.*
- ☐ als een samenwerkingsverband tussen een aanbieder van infrastructuur en meerdere (kleinere) organisaties als toekomstige gebruikers van die infrastructuur. *De aanbieder van infrastructuur dient de kandidaatstelling in. Een intentieverklaring van de toekomstige gebruikers van de infrastructuur volstaat.*
- 3 Vul de gegevens in van de kandiderende organisatie(s).**
Als de kandidaatstelling een samenwerkingsverband tussen verschillende evenwaardige partners is, vullen alle partners hun gegevens in. In dat geval kunt u de tabel kopiëren en zo veel keer in het formulier plakken als er extra partners zijn. Kopieer de lege rij boven de tabel mee: op die manier verliest u geen opmaak.

organisatie 1
naam organisatie
juridisch statuut
straat en nummer
postnummer en gemeente
naam contactpersoon

71 kandidaatstellingen voor de
projectoproep Broedplekken

Begeleiding dossiers met Broedplek LabNorth vzw ism Urban Foxes vzw (Foto: Dieter Leyssen)

De matchmaking en begeleiding met experts liet toe om de kwaliteit van de dossiers te verhogen.

- 1 Walter Werkt
- 2 Cultureghem
- 3 Kuumba
- 4 Hoofdstedelijke Kunstacademie
- 5 Ket&Co
- 6 Globe Aroma
- 7 Passa Porta
- 8 Hovenier
- 9 Liga voor Mensenrechten
- 10 Track
- 11 Danscentrumjette
- 12 Jeugdcentrum Aximax

Twaalf Broedplekken in Brussel in de maak!

Inhuldiging Passa Porta
(Foto: Bryan Herzezel)

Alle startende Broedplekken in Brussel kregen een uithangbord met het Broedpleklabe

Startoverleg met de partnerorganisaties in Track
(Foto: Track)

Men ging van start met een eerste startoverleg
of werksessie met alle partnerorganisaties

Opening Kuumba
(Foto: Bryan Herrezeel)

Enkele Broedplekken hebben hun officiële
opening achter de rug!

Mobiele Broedplek
(Foto: Cultureghem)

... of hun eerste tijdelijke experimenten in de wijk!

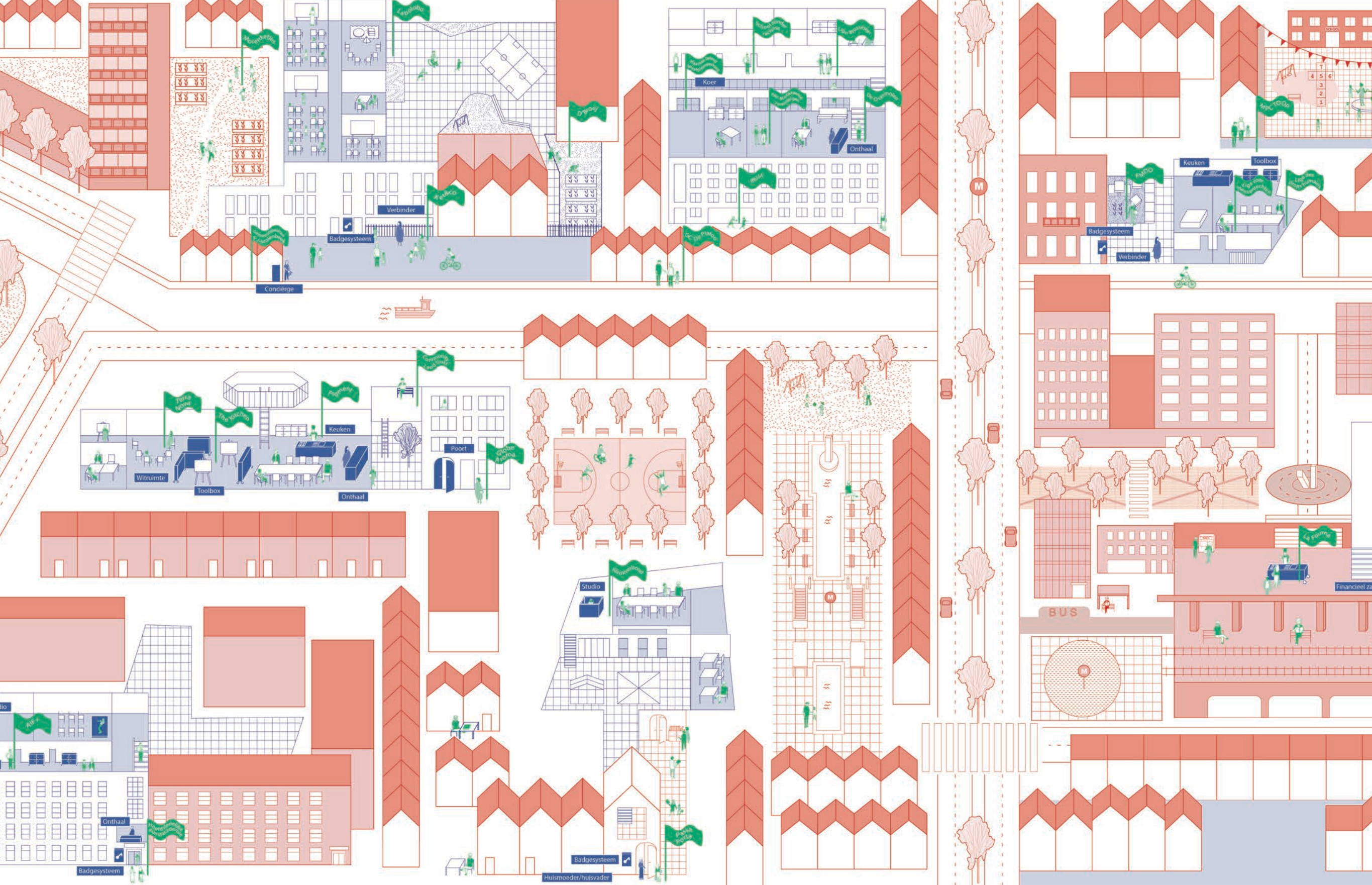

Intervisie maart 2023 met Broedplekken Globe Aroma vzw, Kuumba vzw en Gemeentebestuur Sint-Jans-Molenbeek - Scholengroep

De interviews in maart 2023 brachten de gelijkenissen en verschillen tussen de 12 Broedplekken in kaart.

Werkposters maakten mogelijk om met de Broedplekken in dialoog te gaan.

De inzichten uit het begeleidingstraject
werden verbeeld in één landschapstekening

Broedplekken Ket&Co en Globe Aroma

Met de partnerorganisaties in het groen, en de sociaal-ruimtelijke bouwstenen in het blauw

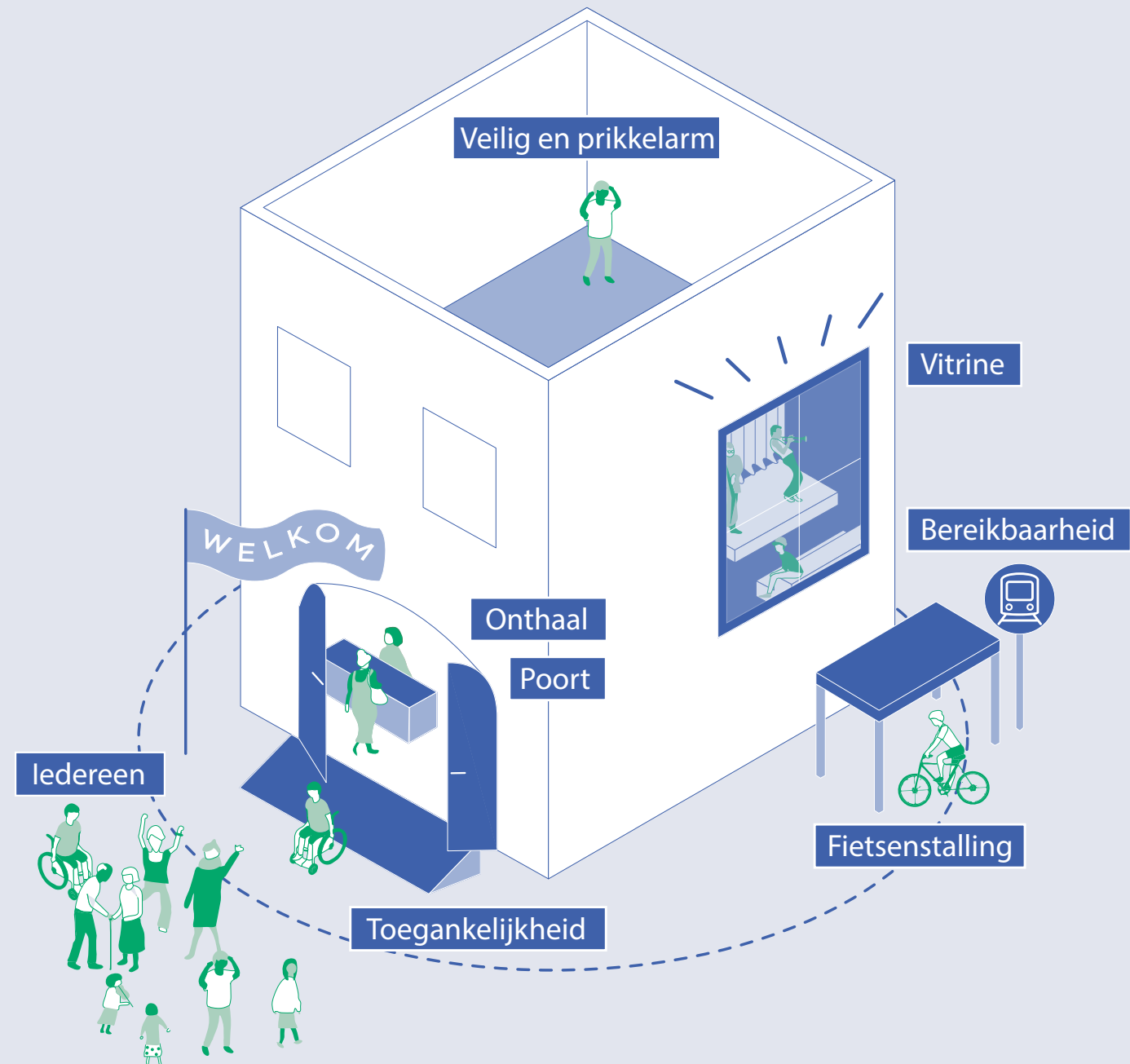
Stuurgroep juni 2023
(Foto: Bryan Herzezel)

Een Stuurgroep met verschillende infrastructuurfondsen nam de inzichten mee in aanbevelingen richting het toekomstig beleid

Sociaal-ruimtelijke bouwstenen voor Broedplekken

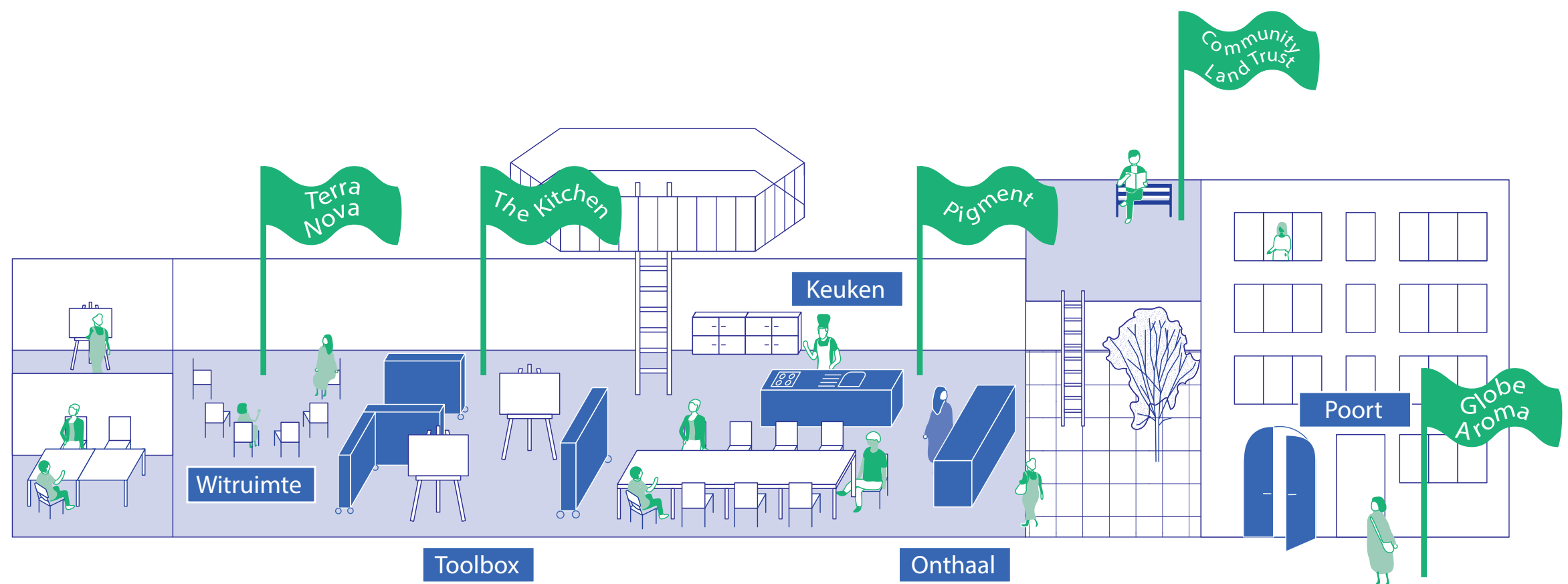
Ruimte zichtbaar en beschikbaar maken

Gevel Broedplek Globe Aroma
(Foto: Google Maps)

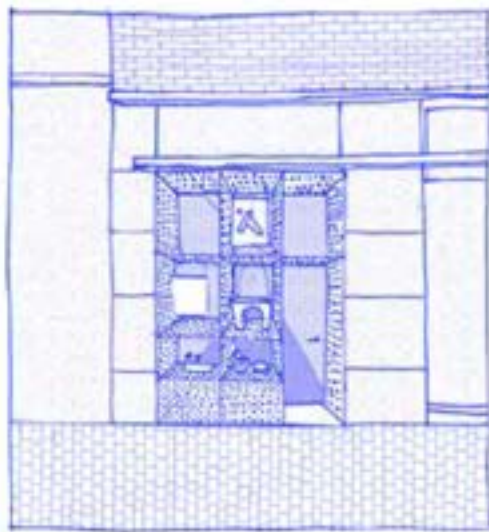
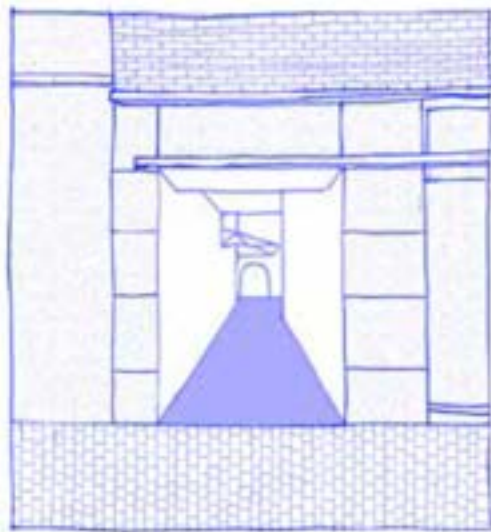
Het **openstellen** van de plek kan op
verschillende manieren en niveaus.

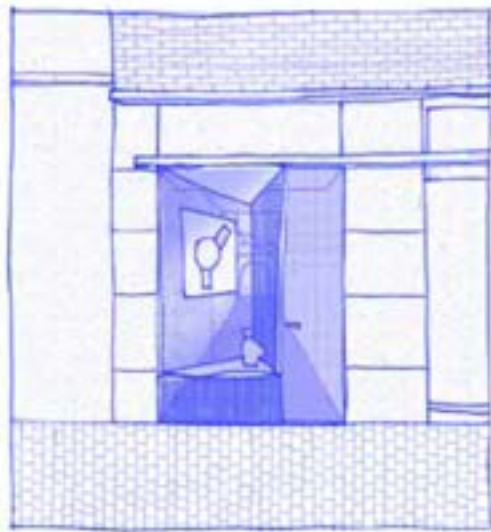
Gevel Broedplek Globe Aroma
(Foto: Google Maps)

De rol van deur in Globe Aroma

A SCREEN?

A CORRIDOR?

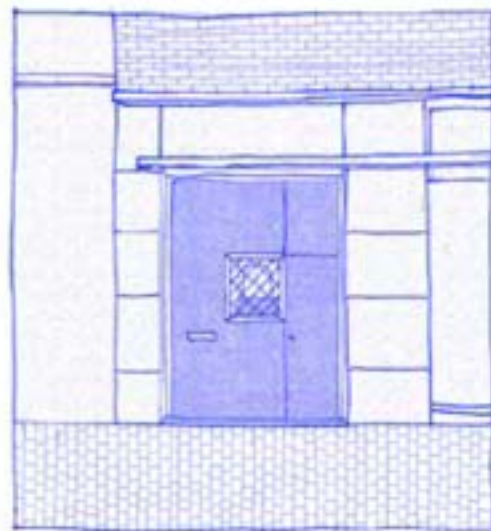
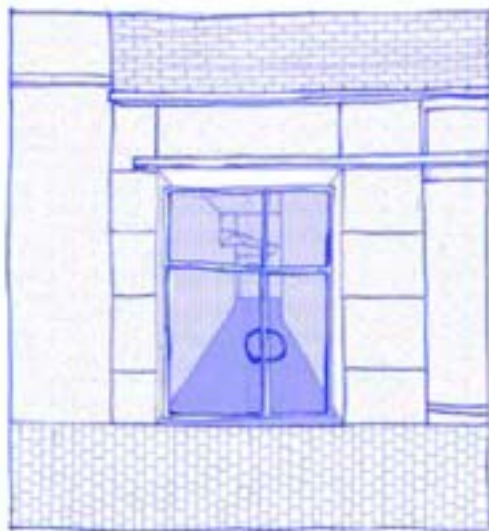
A BILLBOARD ?

A SHELF?

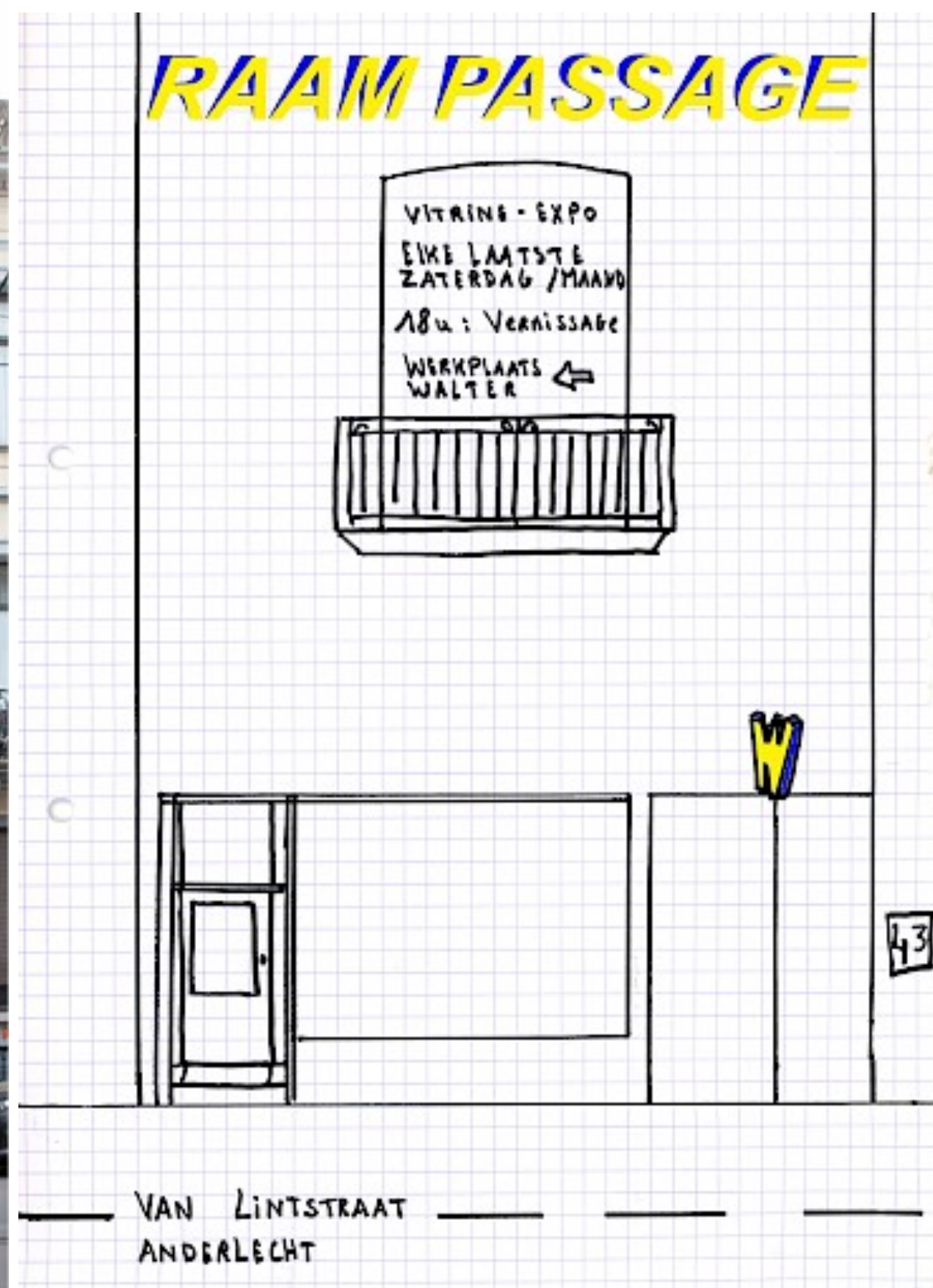
OPACITY

TRANSPARENCY

What's a door Broedplek Globe Aroma

De rol van deur in Globe Aroma

Gevel Broedplek Walter Werkt
(Foto: Anton Coene; beeld: Walter Werkt)

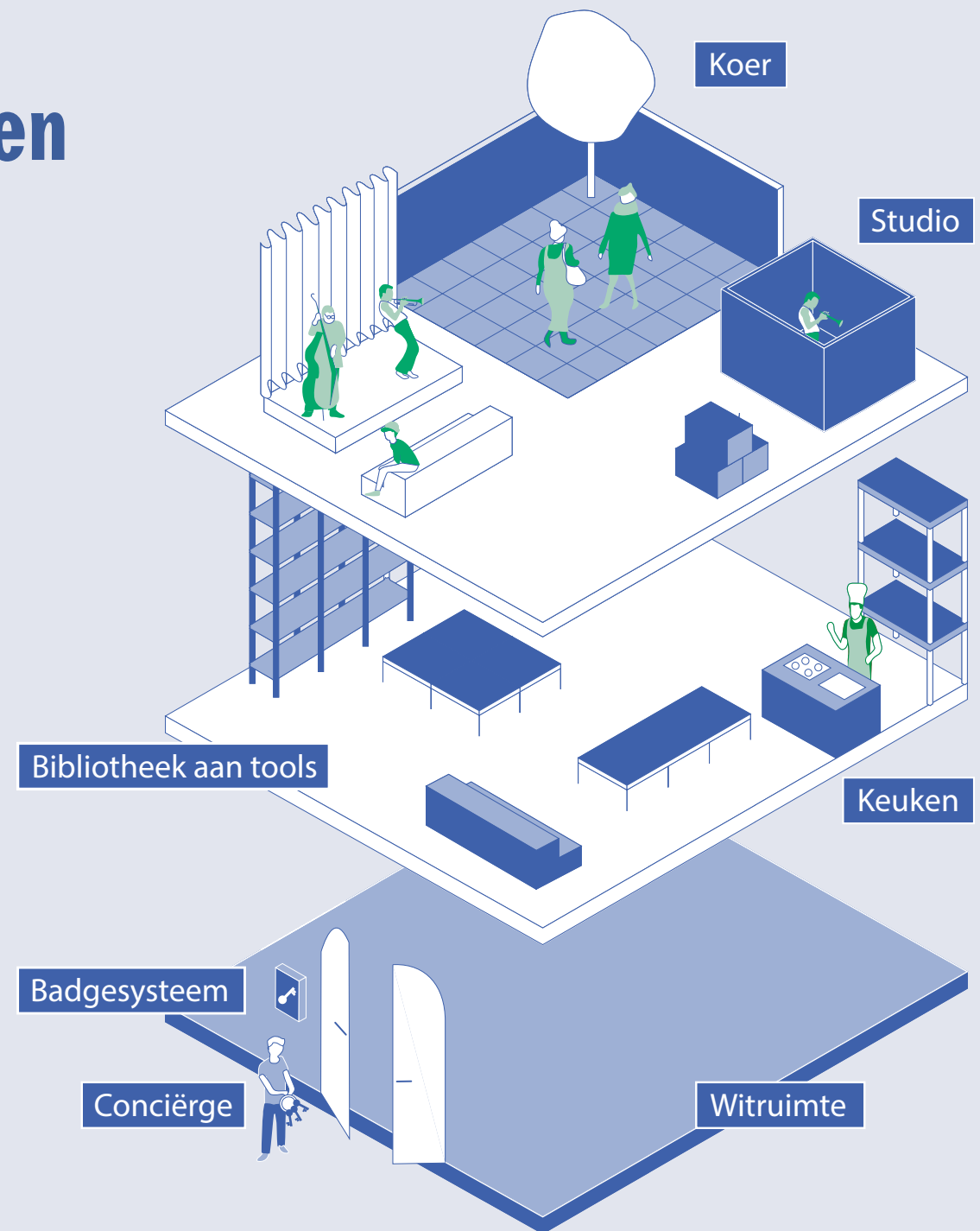
Het **openstellen** van de plek kan op verschillende manieren en niveaus.

Samenwerking Labolobo vzw en P.A.R.T.S vzw
(Foto: www.parts.be)

De plek toegankelijk, prikkelarm en veilig maken, maakt samenwerkingen mogelijk.

Ruimte deelbaar en flexibel maken

Broedplek Globe Aroma
(Foto: Globe Aroma)

Een set aan tools laat **meervoudig ruimtegebruik** en organiseren van verschillende programma's toe.

Broedplek Passa Porta
(Foto: Passa Porta)

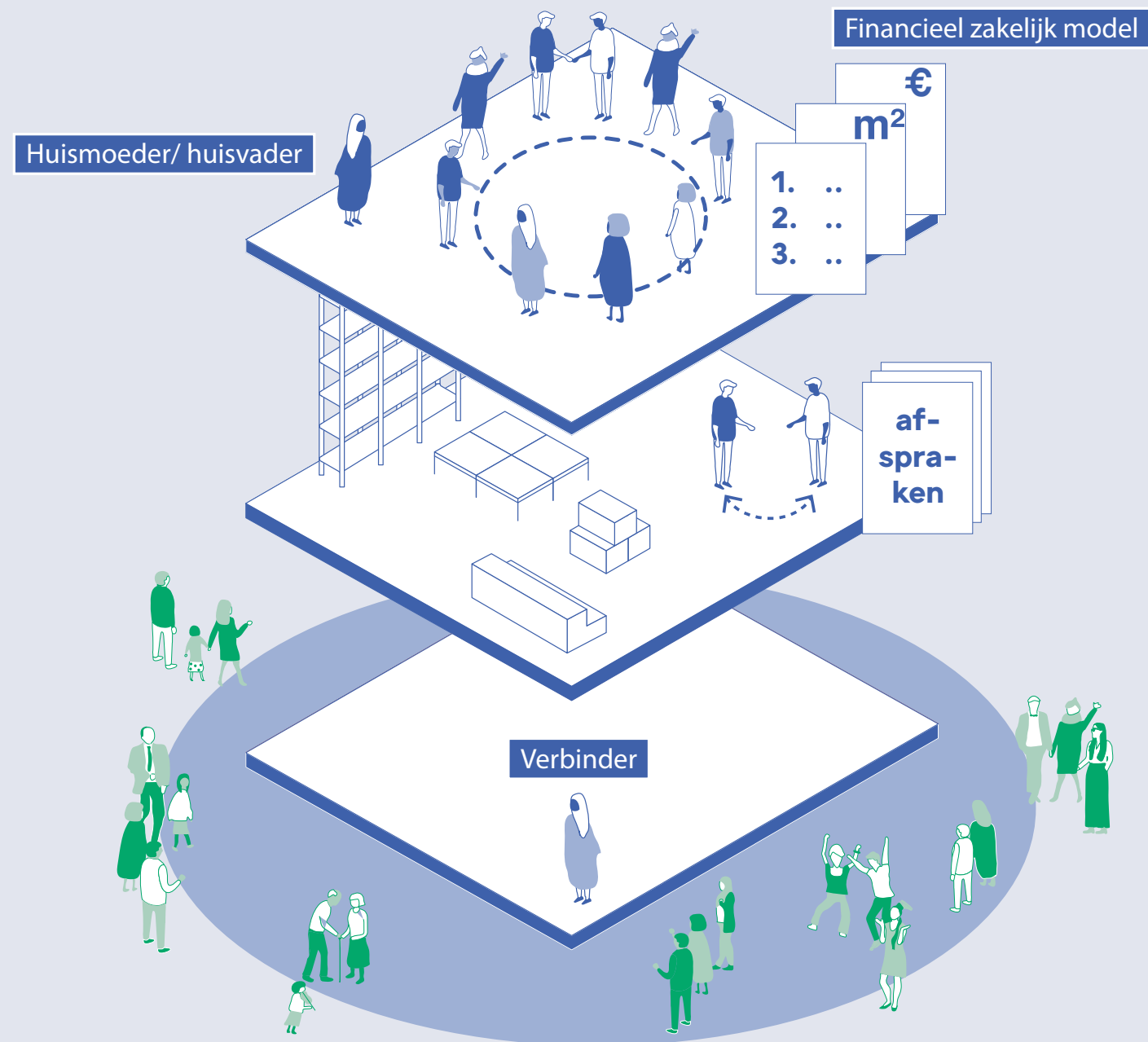
Samenwerking tussen organisaties komt voort uit
het **delen van een specifieke activiteit.**

Broedplek Aximax
(Foto: Foued Boughmari en Bieke Clarysse)

De Broedplek **toegankelijk** maken met een badgesysteem voor meerdere (partner)organisaties en de buurt

Ruimte voor nieuwe organisatiemodellen

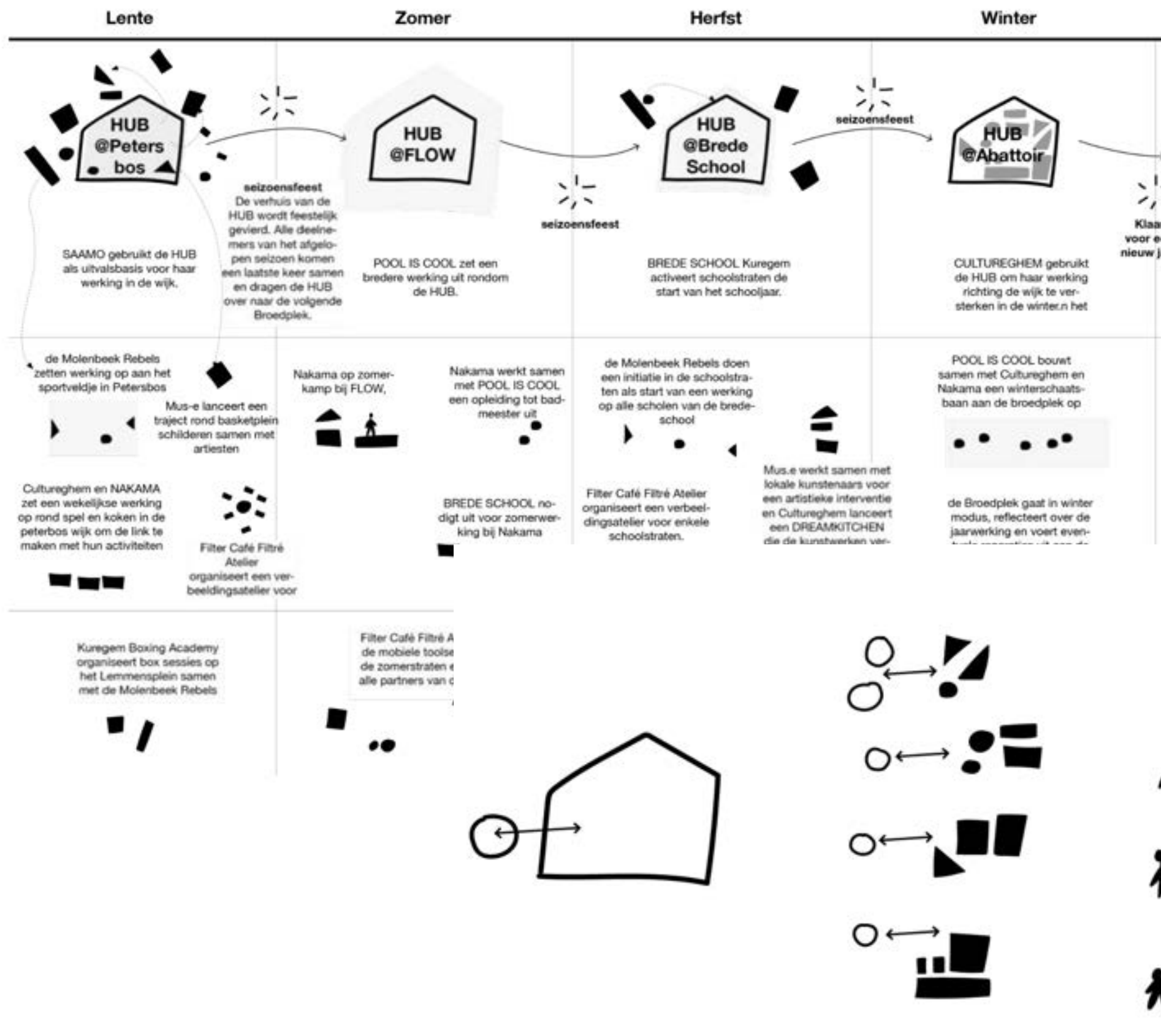

Broedplek Cultureghem

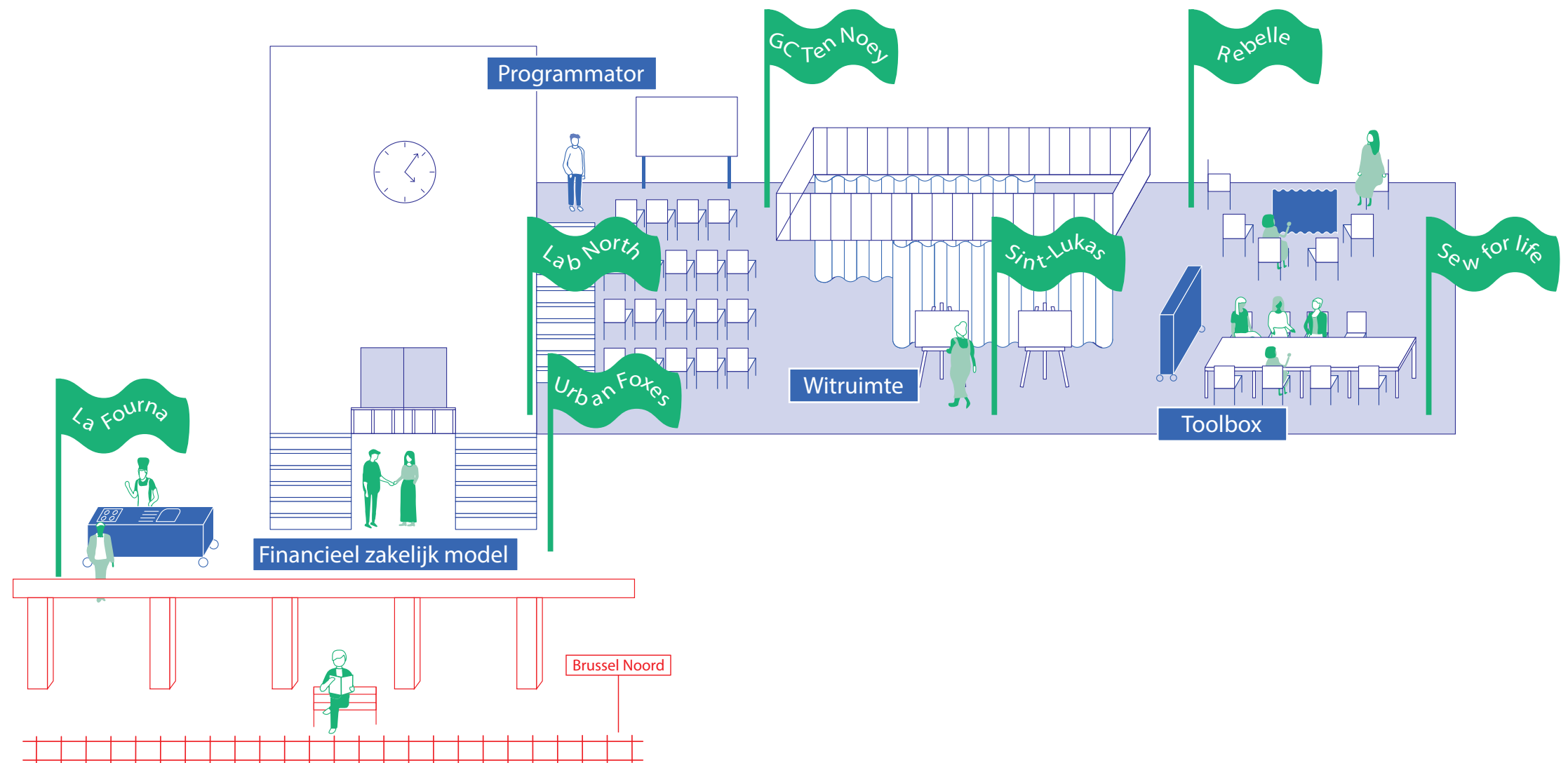

Nieuwe vormen van ruimte delen vraagt om een **nieuw afsprakenkader** en **financieel model**.

Broedplek Cultureghem

Nieuwe vormen van ruimte delen vraagt om een **nieuw afsprakenkader** en **financieel model**.

(Foto: Urban Foxes, in Track)

Het beheer van ruimte in Track

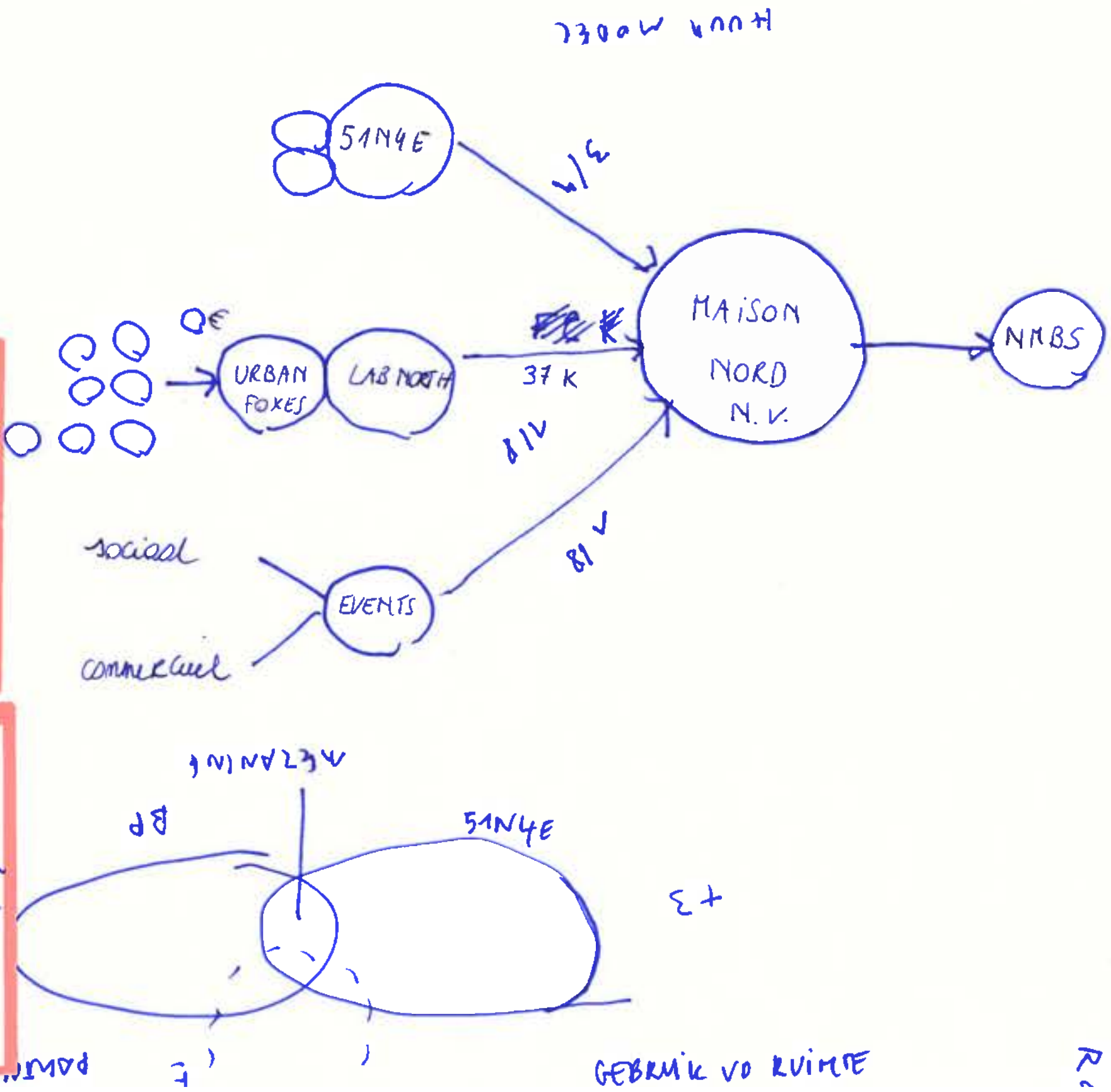
verbinder

iedere organisatie
ten Noey?
men doet het opremen

partner

- delen v. lasten en lusten
- verhuil kunnen samenhuizen
en hotel zijn

Broedplek Track
(Beeld: intervisiesessie maart 2023, Track)

Nieuwe vormen van ruimte delen vraagt om een **nieuw afsprakenkader** en **financieel model**.

Broedplek Hoofdstedelijke Kunstacademie

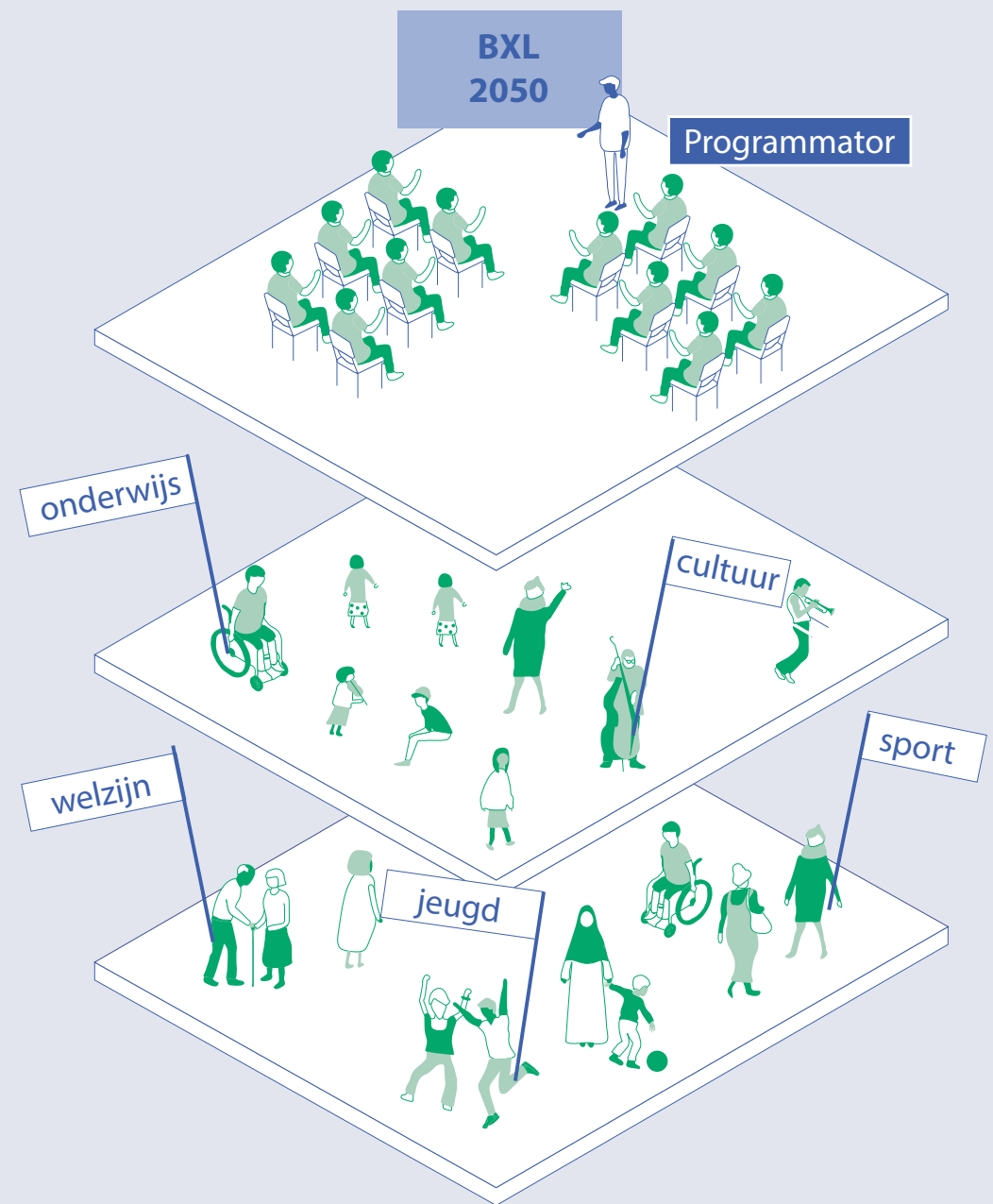
Stenen versus mensen in de
Hoofdstedelijke Kunstacademie

Broedplek Hoofdstedelijke Kunstacademie

Stenen versus mensen in de
Hoofdstedelijke Kunstacademie

Ruimte voor nieuwe visies

Broedplek Cultureghem

Intersectoraal samenwerken is het bundelen van expertises en hierdoor komen tot nieuwe ideeën.

Naar meer sociaal-maatschappelijke infrastructuur in Vlaanderen en Brussel

- 1 De courante investeringsmiddelen voor infrastructuur (die al onder druk staan) gaan (logischerwijs) eerst naar de basisconditie van het gebouw.
- 2 Intersectorale organisaties vallen buiten (of tussen) het reguliere (subsidie)kader dat sectoraal bedacht is.
- 3 (Innovatieve) organisaties bevinden zich niet altijd in dezelfde fase van ontwikkeling en hebben experimenteerruimte nodig.
- 4 Subsidieoproepen zijn een (vraaggestuurd) aanbod en de procedures overwegend reactief.
- 5 Organisaties hebben vaak niet (nog) de expertise en capaciteit om subsidieaanvragen in te dienen.
- 6 Subsidies voor infrastructuur investeren niet in de werking (en omgekeerd hetzelfde). Er is dan ook vaak een mismatch tussen de stenen en de mensen.
- 7 Innovatieve werking en innovatief ruimtegebruik vraagt (extra) capaciteit en expertise.
- 8 Er is (op de klassieke markt) een gebrek aan betaalbare ruimte voor kleinere initiatieven.
- 9 Innovatief samenwerken vraagt (vaak) inzicht en tijd voor een herziening van het organisatiemodel (en de missie).
- 10 Er is een gebrek aan kennis- en expertise-deling m.b.t. het opzetten van Broedplekken of gelijkaardige vormen van sociaal-ruimtelijke infrastructuur.

Naar een pro-actief kader voor sociaal-maatschappelijke infrastructuur

Broedplek Aximax

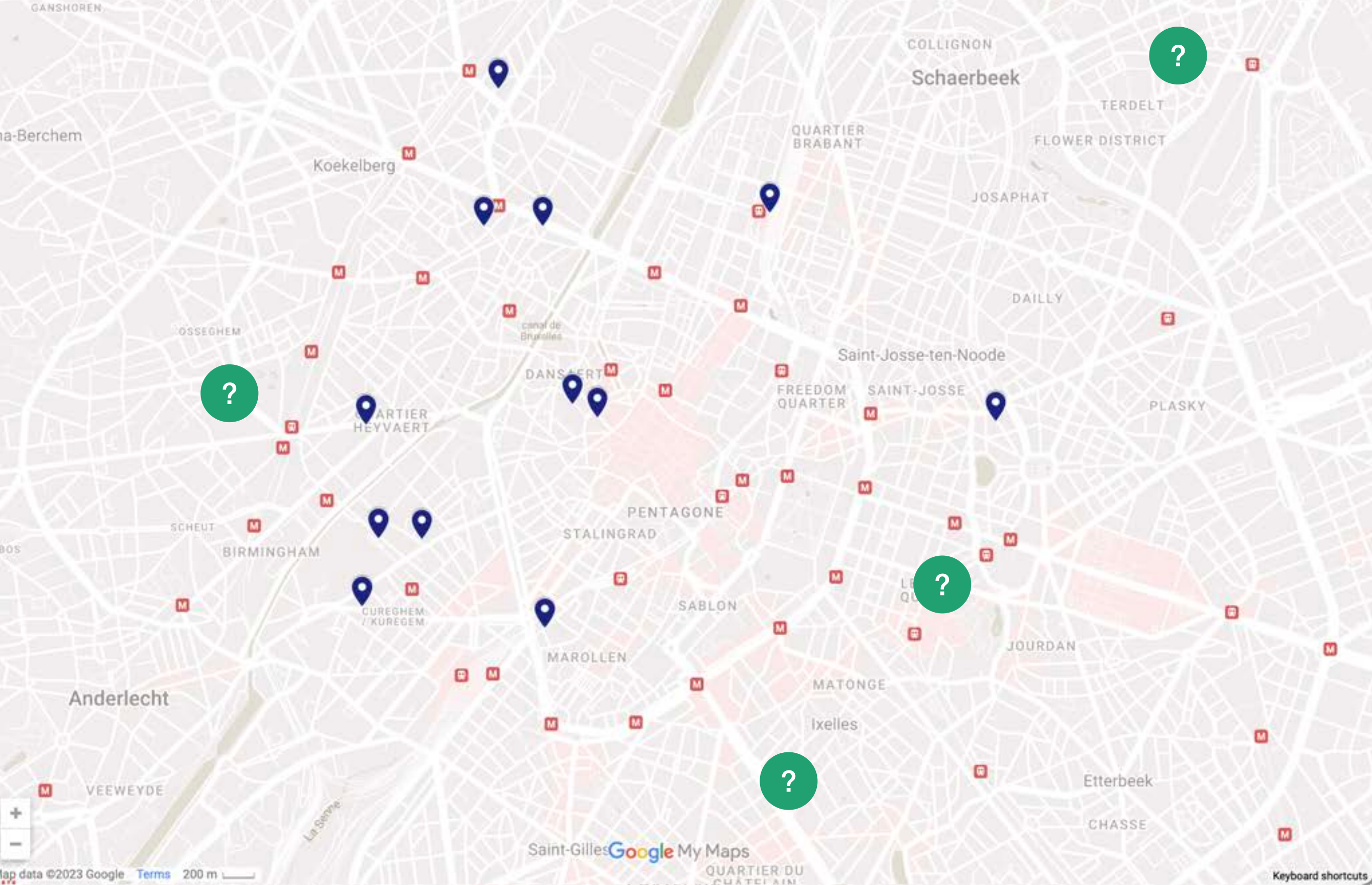
2

Intersectorale organisaties vallen buiten (of tussen) het reguliere (subsidie)kader dat sectoraal bedacht is.

A.1

Een betere samenwerking tussen huidige subsidiekaders en infrastructuurfondsen.

- verbindingssambtenaar
- intersectoraal loket
- centraal informatiekanaal

4

Subsidieoproepen zijn een (vraaggestuurd) aanbod en de procedures overwegend reactief.

A.2

Het reactief (regulier) kader aanvullen met proactief investeringsbeleid

- doelgerichte projectoproepen
- koppeling met andere beleidsinstrumenten
(bv. wijkverbeteringscontracten of stadsvernieuwing)

Broedplek Track

8 Er is (op de klassieke markt) een gebrek aan betaalbare ruimte voor kleinere initiatieven.

A.2

Het reactief (regulier) kader aanvullen met proactief investeringsbeleid

- doelgerichte projectoproepen
- koppeling met andere beleidsinstrumenten
(bv. wijkverbeteringscontracten of stadsvernieuwing)
- grond- en pandenbeleid als hefboom

Broedplek Cultureghem

3 (Innovatieve) organisaties bevinden zich niet altijd in dezelfde fase van ontwikkeling en hebben experimenteerruimte nodig.

A.2

Het reactief (regulier) kader aanvullen met proactief investeringsbeleid

- doelgerichte projectoproepen
- koppeling met andere beleidsinstrumenten
(bv. wijkverbeteringscontracten of stadsvernieuwing)
- grond- en pandenbeleid als hefboom

A.3

De nodige lange termijn garanties niet enkel afdwingen maar ook mee ondersteunen

- nieuwe modellen van publiek-privaat-civiel eigenaarschap
- tijdelijk (ruimte)gebruik als tussenstap

Broedplek Ket&Co

1

De courante investeringsmiddelen voor infrastructuur (die al onder druk staan) gaan (logischerwijs) eerst naar de basisconditie van het gebouw.

A.4

De oprichting van een fonds voor sociaal-maatschappelijke infrastructuur

- pro-actief investeringsfonds
- niet-sectoraal
- brug tussen tijdelijk experiment en lange termijn gebruik

A.4

De oprichting van een fonds voor sociaal-maatschappelijke infrastructuur

- pro-actief investeringsfonds
- niet-sectoraal
- brug tussen tijdelijk experiment en lange termijn gebruik
- investeringen in basinfrastructuur blijven kerntaak sectorale fondsen

A.4

De oprichting van een fonds voor sociaal-maatschappelijke infrastructuur

- pro-actief investeringsfonds
- niet-sectoraal
- brug tussen tijdelijk experiment en lange termijn gebruik
- investeringen in basinfrastructuur blijven kerntaak sectorale fondsen

A.5

Het lokale niveau is de plek waar verknopingen sneller worden gemaakt

- lokaal niveau als les voor bovenlokale beleidsdoelstellingen

B

Naar stimulerende én ondersteunende procedures voor het realiseren van sociaal-maatschappelijke infrastructuur

Broedplek Globe Aroma

5

Organisaties hebben vaak (nog) niet de expertise en capaciteit om subsidieaanvragen in te dienen.

“Een project indienen vraagt veel energie voor welzijnswerkers (en andere). We hebben sowieso al een personeelstekort.”, Kenniscentrum Welzijn, Wonen, Zorg

“We merken op dat mensen kennis nodig hebben bij het indienen van dossiers. Bijvoorbeeld m.b.t. het financiële. Het geven van een aantal workshops zou een hefboom kunnen zijn”,
Sport Vlaanderen

“Het indienen van een dossier vergt veel tijd en expertise. Zonder de laagdrempeligheid van de projectoproep Broedplekken, en zonder de ondersteuning van experts, hadden we wel willen maar waarschijnlijk niet kunnen indienen”

B.1

**Een laagdrempelige call for interest of een voorbereidende
subsidie als eerste stap**

B.1

**Een laagdrempelige call for interest of een voorbereidende
subsidie als eerste stap**

B.2

Matchmaking ter verkenning van het netwerk van organisaties

B.1

**Een laagdrempelige call for interest of een voorbereidende
subsidie als eerste stap**

B.2

Matchmaking ter verkenning van het netwerk van organisaties

B.3

Ondersteuning voorafgaand aan de indiening van een dossier

B.1

Een laagdrempelige call for interest of een voorbereidende subsidie als eerste stap

B.2

Matchmaking ter verkenning van het netwerk van organisaties

B.3

Ondersteuning voorafgaand aan de indiening van een dossier

B.4

Intervisiesessies na toekenning van de subsidie

Naar betere koppeling tussen stenen en mensen op het terrein

Broedplek Kuumba

6

Subsidies voor infrastructuur investeren niet in de werking (en omgekeerd hetzelfde). Er is dan ook vaak een mismatch tussen de stenen en de mensen.

ingediend op **1746** (2022-2023) – Nr. 1
12 juni 2023 (2022-2023)

Ontwerp van decreet over open scholen

verzendcode: OND

MEMORIE VAN TOELICHTING

Samenvatting

Dit ontwerp van decreet bevat het kader van de principiële verplichting voor openstelling van schoolinfrastructuur. Het maakt deel uit van de uitvoering van het door de Vlaamse Regering goedgekeurde Masterplan Scholenbouw 2.0.

Het Vlaamse schoolgebouwenpatrimonium omvat een omvangrijke oppervlakte van een geschatte 19,1 miljoen m². Demografische ontwikkelingen en de beperkte ruimte in Vlaanderen en Brussel zetten aan tot het effectief delen van schoolinfrastructuur. Maar ook de budgettaire context dwingt om de geïnvesteerde scholenbouwmiddelen zo efficiënt mogelijk in te zetten en zo goed mogelijk te laten renderen. Er is een groeiende nood en vraag naar beschikbare ruimte voor verenigingen, initiatieven van lokale besturen, organisaties en inwoners. Het openstellen van schoolinfrastructuur biedt een antwoord op deze evoluties. In de praktijk is openstelling geen uitzonderlijke situatie meer. Er moet dan ook verdergegaan worden op die ingeslagen weg en beleidsmatig een principiële verplichting gehanteerd worden die wordt opgenomen in een decretaal kader.

De instellingen voor gewoon en buitengewoon basis- en secundair onderwijs, deeltijds kunstonderwijs en de instellingen voor het volwassenenonderwijs kunnen slechts een beroep doen op de investeringsmiddelen van AGION (Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs) en het GO! (onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap) voor de aankoop, nieuwbouw en renovatie van schoolinfrastructuur als die infrastructuur wordt opengesteld voor derden volgens de decretale bepalingen. De openstelling betreft ruimten en gebouwonderdelen die zich in alle redelijkheid kunnen lenen tot openstelling na de schooluren.

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

Met dit ontwerp van decreet wenst de Vlaamse Regering uitvoering te geven aan de beleidsnota Onderwijs 2019-2024 (*Parl.St. VI.Parl. 2019-20, nr. 129/1*) en het Masterplan Scholenbouw 2.0.

De oppervlakte van het Vlaamse onderwijspatrimonium wordt geschat op 19,1 miljoen m².¹ Onderwijsinfrastructuur biedt veel opportuniteiten voor openstelling in de gemeenschap. Schoolgebouwen die voor het grootste deel worden gerealiseerd met middelen van de Vlaamse Gemeenschap dienen zoveel als mogelijk te worden opengesteld voor gebruik door derden.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

Demografische ontwikkelingen en de beperkte ruimte in Vlaanderen en Brussel zetten aan tot het effectief delen van schoolinfrastructuur. Maar ook de budgettaire context dwingt om de geïnvesteerde scholenbouwmiddelen zo efficiënt mogelijk in te zetten en zo goed mogelijk te laten renderen. Schoolgebouwen van de toekomst moeten daarom opengesteld worden voor gebruik door derden. Vandaag is onderwijsinfrastructuur al in vele steden en gemeenten toegankelijk buiten de schooluren. Desondanks blijft het aantal uren openstelling van onderwijsinfrastructuur voor gebruik door derden vaak slechts beperkt. Intussen blijft de vraag naar ruimte

¹ AGION (2020). Schoolgebouwenmonitor 2018-2019 – Indicatoren voor de kwaliteit van de schoolgebouwen in Vlaanderen.

C.1

Ruimte maken voor ondersteunende Broedplek-rollen

C.1

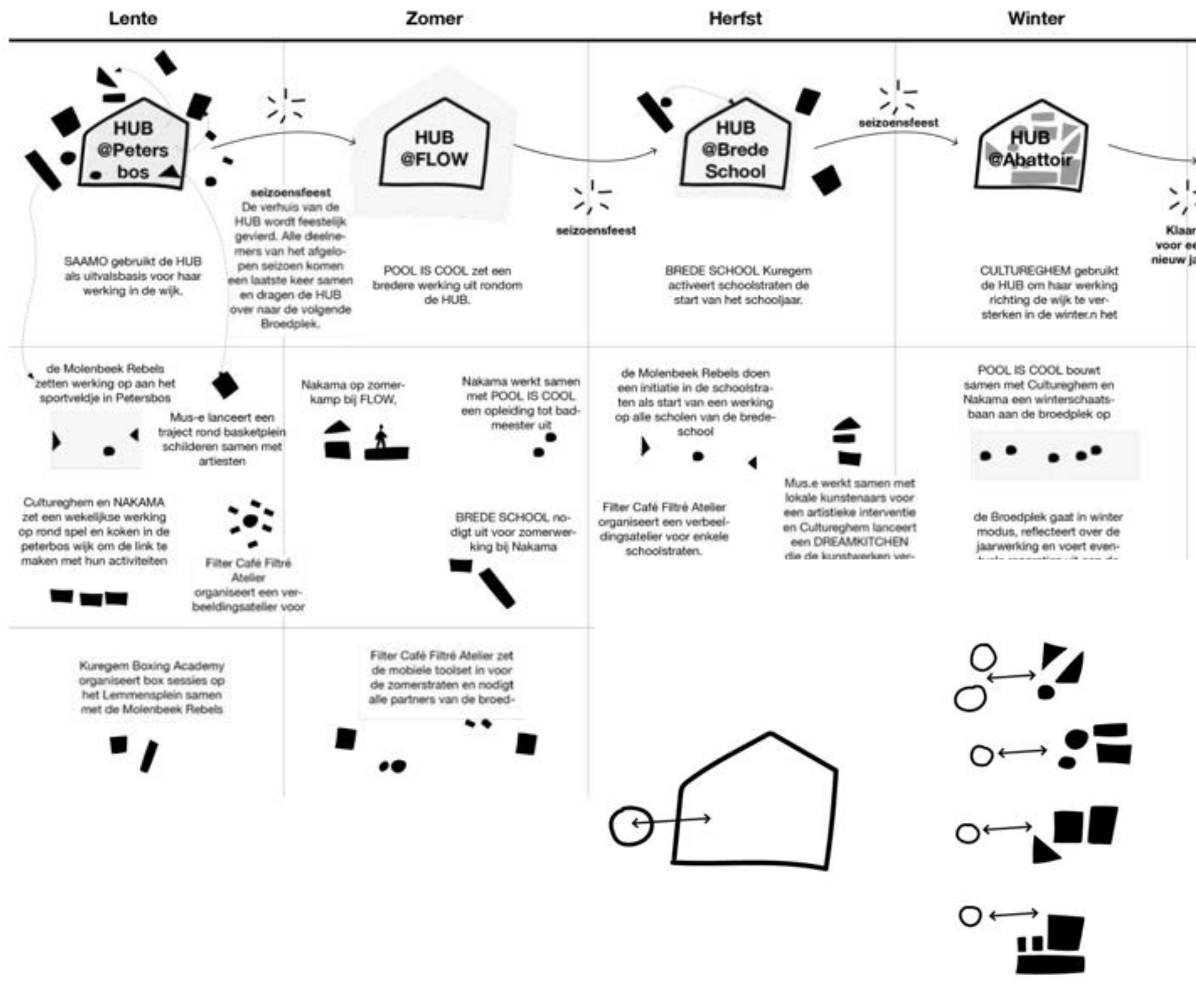
Ruimte maken voor ondersteunende Broedplek-rollen

C.2

Subsidies voor werking en voor infrastructuur in doelgerichte gevallen laten samengaan

Naar een leeromgeving voor sociaal-maatschappelijke infrastructuur

Broedplek Cultureghem, beheermodel Mobiele Broedplek

Intervisie maart 2023 met Broedplek Passa Porta en Klankverbond

**VAN TWAALF
BROEDPLEKKEN**

**NAAR EEN
LEEROMGEVING**

**VOOR
SOCIAAL-MAATSCHAPPELIJKE
INFRASTRUCTUUR**

BROEDPLEKKEN VOOR BRUSSEL

Sociaal-ruimtelijke bouwstenen voor
maatschappelijke infrastructuur

Broedplekken voor Brussel

Sociaal-ruimtelijke bouwstenen voor
maatschappelijke infrastructuur

Architecture Workroom Brussels
innovatiehuis voor transformatie

Roeland Dudal

Vlaanderen
verbeelding werkt

ARCHITECTURE
WORKROOM
BRUSSELS

Bezoek aan de Brusselse Broedplekken
Netwerk Leerecosystemen Vlaanderen
TRACK, Brussel, 11 september 2025